

4. Zdravotní péče

Průměrný počet osob nemocensky pojištěných představoval v Plzeňském kraji 227 868 osob, z toho větší podíl tvořili muži (52,6 %). Plzeňský kraj dosáhl druhé nejvyšší hodnoty nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz na 100 pojištěných mužů i žen v mezikrajském porovnání. Na 100 pojištěných mužů připadlo v kraji 43,46 nově hlášených případů, na 100 pojištěných žen to bylo 48,94 nově hlášených případů, to znamená o 5,48 procentních bodů více než u mužů.

Zdravotní péče je na území ČR poskytována převážně na základě povinného veřejného zdravotního pojištění. V případě zaměstnaneckého poměru je zodpovědný za odvody na zdravotní pojištění zaměstnavatel, z toho 2/3 hradí zaměstnavatel a 1/3 zaměstnanec. V některých případech je plátcem pojistného tohoto pojištění stát, např. za nezaopatřené děti, důchodce, ženy na mateřské dovolené a uchazeče evidovaných na úřadu práce. Samoplátcí zdravotního pojištění jsou všechny osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) a osoby bez zdanitelných příjmů (OBZP), tedy např. studenti starší 26 let.

Zdravotní stav

Lékařskou péči primárně zajišťují praktičtí lékaři pro děti a dorost, pro dospělé, praktičtí zubní lékaři, ambulantní specialisté celkem, jež například z oboru gynekologie či mamologie a mamografie poskytují péči ženám, dále fyzioterapeuti, v případě akutní péče nemocnice a fakultní nemocnice, ostatní lůžková zařízení, kde se jedná především o léčebny pro dlouhodobě nemocné, lékařská zařízení hospicového typu, ostatní léčebné ústavy a další.

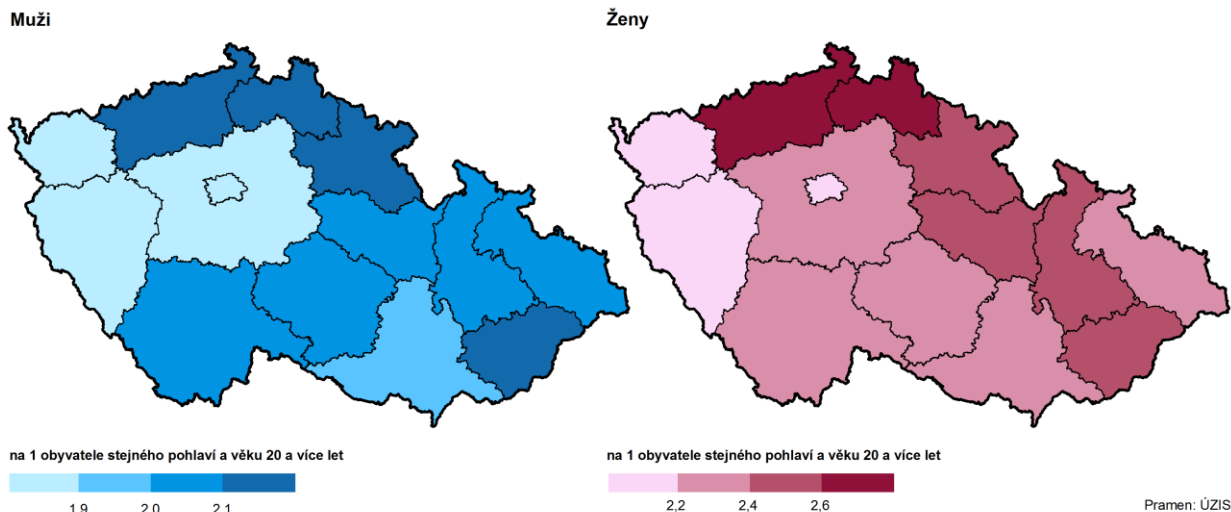
Podle návštěv v zařízeních ambulantní péče na 1 obyvatele vyplývá, že žen, které vyhledají lékařskou pomoc v ambulancích podle vybraných odborností, je více než mužů. V roce 2018 bylo v Plzeňském kraji uskutečněno v zařízeních ambulantní péče uvedené v tabulce níže 8,59 návštěv u mužské části populace, u žen proběhlo 11,92 návštěv v těchto zařízeních, což bylo o 38,7 % více než mužských návštěv. Nejčastěji navštíví ženy ambulantní specialisty (7,18 návštěv), což je o 55,7 % více než návštěv mužů (4,61 návštěv).

Ambulantní péče podle vybraných odborností a pohlaví v Plzeňském kraji

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

	Návštěvy (kontakty) v zařízeních ambulantní péče na 1 obyvatele				
	2010	2012	2014	2016	2018
	Muži				
Celkem	8,41	7,74	7,80	8,40	8,59
z toho					
praktický lékař pro dospělé (20+)	1,11	1,24	1,16	1,72	1,87
praktický lékař pro děti a dorost (0-19)	2,21	2,18	2,12	2,10	2,15
praktický zubní lékař	1,45	1,44	1,44	1,47	1,47
ambulantní specialisté celkem	5,05	4,34	4,47	4,56	4,61
rehabilitace (fyzioterapeut)	0,58	0,53	0,55	0,57	0,59
	Ženy				
Celkem	11,93	11,19	11,16	11,76	11,92
z toho					
praktický lékař pro dospělé (20+)	1,31	1,55	1,40	2,05	2,20
praktický lékař pro děti a dorost (0-19)	2,26	2,38	2,28	2,18	2,23
praktický zubní lékař	1,72	1,71	1,71	1,75	1,74
ambulantní specialisté celkem	7,94	7,05	7,14	7,17	7,18
rehabilitace (fyzioterapeut)	0,79	0,72	0,75	0,77	0,80

Návštěvy (kontakty) v ordinacích praktických lékařů pro dospělé podle pohlaví a krajů (průměr let 2016–2018)

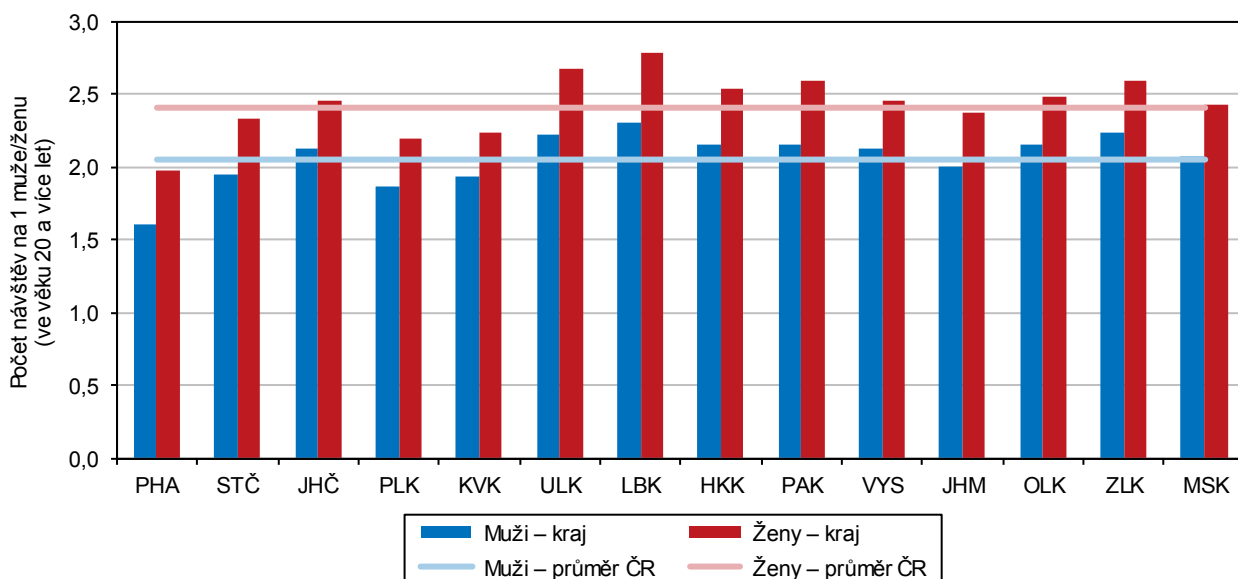

Lékařskou péči pro dospělé prvotně zajišťují praktičtí lékaři pro dospělé (ve věku 20 let a výše).

Z mezikrajského porovnání návštěv v ordinacích praktických lékařů pro dospělé na 1 obyvatele je Plzeňský kraj v počtu návštěv mužů (1,87 návštěv) i žen (2,20 návštěv) na 2. nejnižším místě. Nižší hodnoty byly zjištěny pouze v kraji Hlavní město Praha (1,60 návštěv mužů, 1,98 návštěv žen). Nejčtenější kontakt v ordinacích praktických lékařů pro dospělé byl zaznamenán u mužů a žen v kraji Libereckém (2,31 návštěv mužů, 2,78 návštěv žen), Ústeckém (2,23 návštěv mužů, 2,68 návštěv žen) a Zlínském (2,23 návštěv mužů, 2,59 návštěv žen).

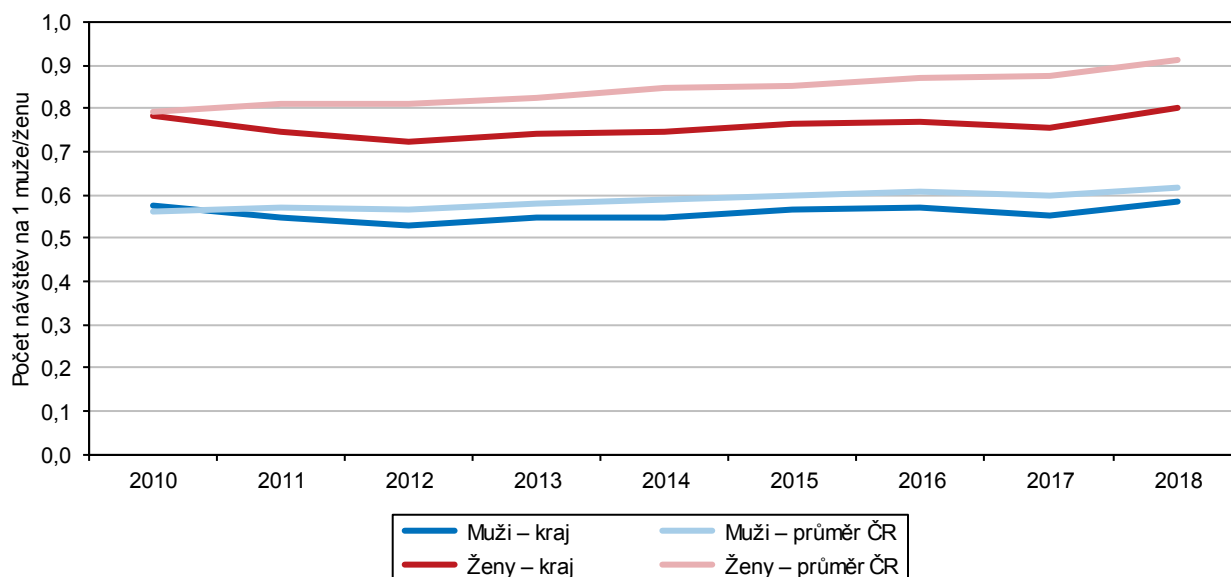
Návštěvy (kontakty) v ordinacích praktických lékařů pro dospělé na 1 obyvatele podle pohlaví a kraje bydliště v roce 2018

Pramen: ÚZIS

Návštěvy (kontakty) v rehabilitačních (fyzioterapeutických) zařízeních na 1 obyvatele podle pohlaví v Plzeňském kraji a ČR

Pramen: ÚZIS

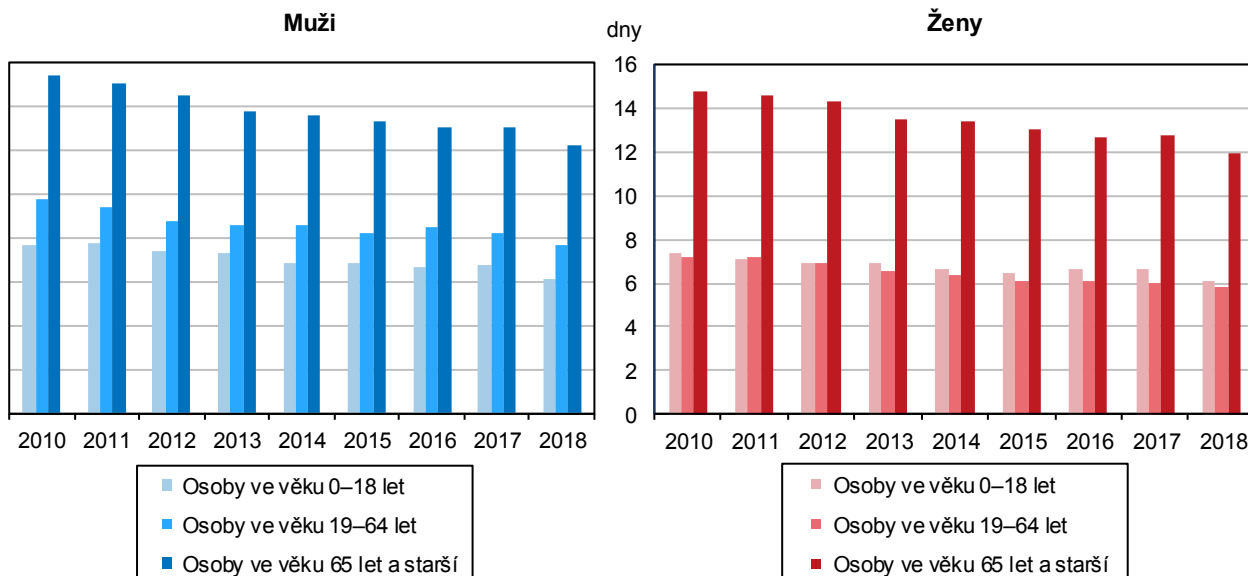

Rehabilitační zařízení se řadí mezi nejméně navštěvované z ambulantní péče podle vybraných odborností. Ambulanci fyzioterapeuta navštíví o 36,8 % více žen (0,80 návštěv) než mužů (0,59 návštěv).

Průměrná ošetrovací doba pacienta v nemocnicích akutní péče znamená průměrnou ošetrovací dobu na akutním lůžku, nejde o průměrnou délku pobytu v nemocnicích. V Plzeňském kraji jsou hospitalizováni v nemocnicích akutní péče delší dobu muži než ženy, přičemž průměrná ošetrovací doba u osob ve věku 0–18 let je téměř srovnatelná jak u mužů, tak i u žen. Muži ve věkové kategorii 19–64 let jsou hospitalizováni v nemocnicích akutní péče více dní než ženy, v roce 2018 byla průměrná ošetrovací doba u mužů 7,7 dnů a u žen 5,8 dnů (méně o 23,6 %). U pacientů ve věku 65 let a starší byla průměrná ošetrovací doba 12,2 dnů, u pacientek v této věkové skupině 11,9 dnů.

Průměrná ošetrovací doba osob hospitalizovaných v nemocnicích akutní péče podle pohlaví v Plzeňském kraji

Pramen: ÚZIS

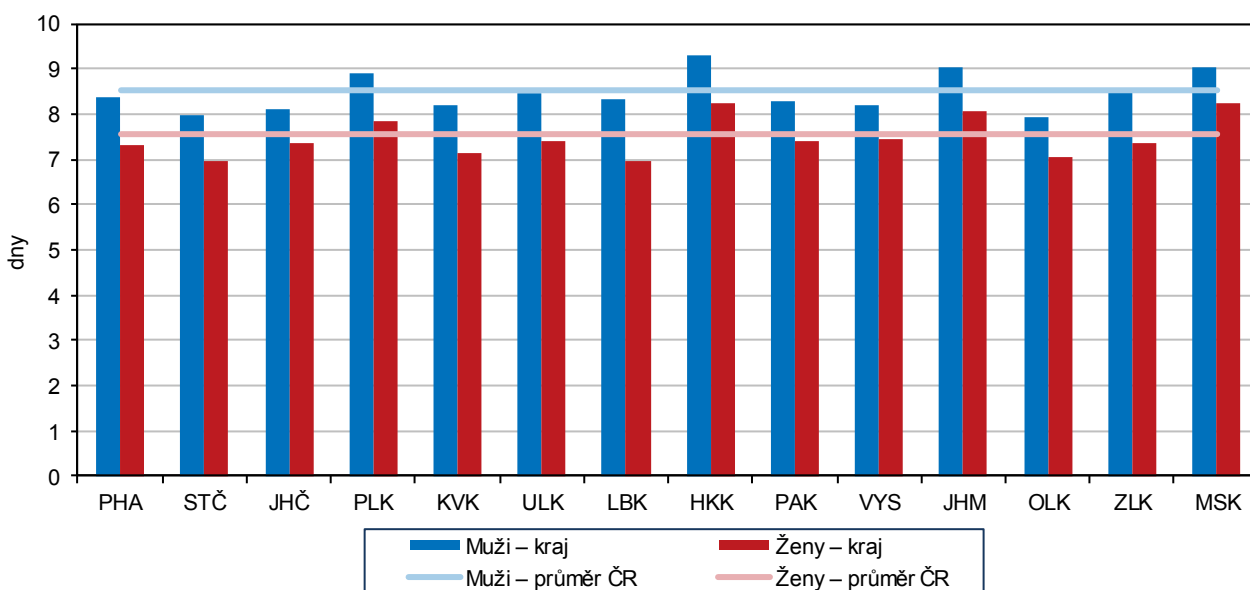

Z hlediska časové řady od roku 2010 se průměrná ošetrovací doba osob hospitalizovaných v nemocnicích akutní péče zkrátila u mužů i žen, u mužů ve věkové kategorii 0–18 let o 20,0 %, u žen o 16,9 %. V průběhu vývoje je patrné podobné zkracování průměrné ošetrovací doby u mužů a žen ve věkové kategorii 19–64 let (u mužů o 21,6 %, u žen o 19,1 %) a ve věku 65 let a starší (u mužů o 20,6 %, u žen o 19,2 %).

Když porovnáme průměrnou ošetrovací dobu osob hospitalizovaných v nemocnicích mezi kraji, podle tohoto ukazatele je Plzeňský kraj na 4. nejvyšším místě, byla průměrná ošetrovací doba v roce 2018 u mužů 8,9 dnů, u žen o jeden den méně (7,9 dnů). Republikový průměr doby ošetrování u hospitalizovaných mužů v nemocnicích akutní péče je 8,5 dnů a hospitalizovaných žen 7,5 dne, dle tohoto ukazatele se Plzeňský kraj nachází pod průměrem republiky u mužů i žen.

Průměrná ošetrovací doba osob hospitalizovaných v nemocnicích akutní péče podle pohlaví a krajů v roce 2018

Pramen: ÚZIS

V tabulce níže jsou uvedeni **pacienti s vybraným chronickým onemocněním**. Hypertenzní nemoc znamená onemocnění, při kterém je chronicky zvýšený krevní tlak krve v cévním řečišti. Zvýšený krevní tlak má přímý vztah k rozvoji mrtvice a ischemické choroby srdeční, která vede ke vzniku infarktu myokardu. Toto onemocnění postihující oběhovou soustavu patří k nejčastějším příčinám úmrtí v průmyslových zemích a od 80. let se konstantně zvyšuje a lze je tak považovat za jedno z civilizačních onemocnění. Se stoupajícím věkem se zvyšuje i počet lidí trpících hypertenzí. Jedním z faktorů podporujících hypertenzi může být stres z pracovního zatížení. V dnešní uspěchané době je dlouhodobý stres poměrně běžná záležitost, je důležité vytvářet takové podmínky, aby jej lidé měli možnost kompenzovat jinými aktivitami než prací a předcházet tak stresu chronickému.

Pacienti s vybraným chronickým onemocněním v Plzeňském kraji

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

na 1 000 obyvatel

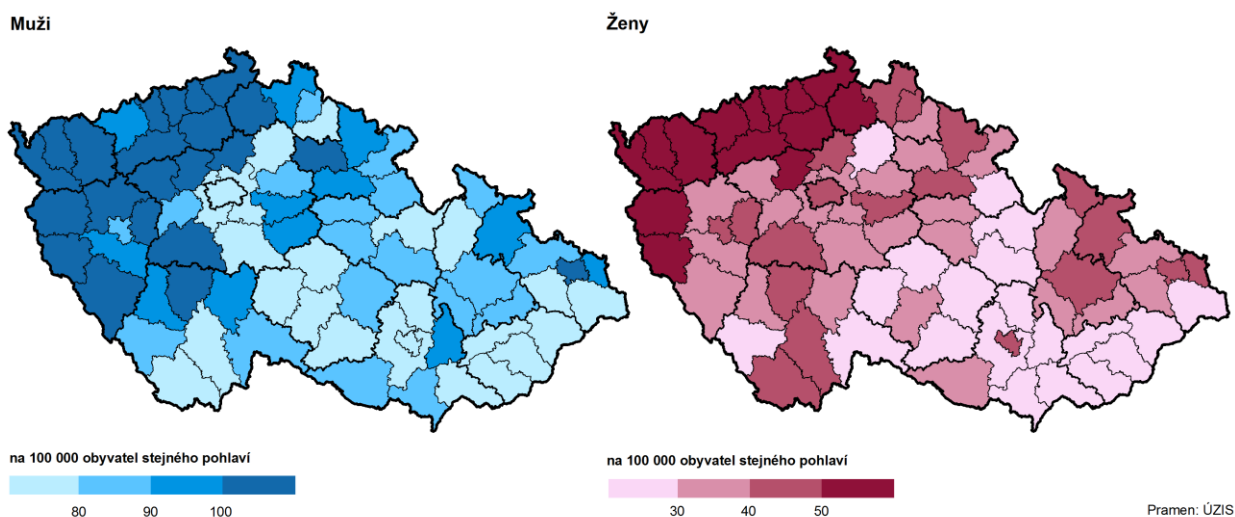
	2014	2015	2016	2017	2018
Muži					
hypertenzní nemoci	179,1	204,3	206,8	207,7	207,9
ischemické nemoci srdeční	75,6	70,5	69,3	68,2	66,2
cévní nemoci mozku	21,9	21,3	21,1	20,1	19,8
Ženy					
hypertenzní nemoci	202,2	226,6	226,9	227,7	226,2
ischemické nemoci srdeční	60,4	58,8	56,5	54,3	51,5
cévní nemoci mozku	22,5	22,3	21,8	21,0	20,1

Z hlediska časového vývoje v letech 2014–2018 můžeme konstatovat, že počty pacientů i pacientek, kteří mají zvýšený krevní tlak (hypertenzní nemoc), narůstají. Počet pacientů mužů na 1 000 obyvatel se v roce 2018 zvýšil o 16,1 % (207,9 pacientů), u žen došlo k nárůstu o 11,8 % (226,2 pacientek). Častěji je diagnostikován zvýšený krevní tlak u žen, v roce 2018 to bylo o 8,8 % více než u mužů. Naopak nemoci, které vedou ke vzniku infarktu myokardu (ischemické nemoci srdeční), se více vyskytují u mužů, počet pacientů mužů na 1 000 obyvatel byl 66,2 a počet pacientek žen 51,5 v roce 2018 (méně o 22,1 %).

Mezi kraji byl podíl osob s vysokým krevním tlakem (údaj z roku 2014, jedná se o údaje z výběrového šetření získané cca 6,5 tis. respondentů) nejvyšší u mužů v kraji Karlovarském (33,9 %), Moravskoslezském (29,5 %) a kraji Vysočina (27,7 %), na čtvrtou příčku se zařadil Plzeňský kraj s 26,0 %. Podíl žen s vysokým krevním tlakem z obyvatel byl nejvyšší v kraji Vysočina (31,7 %), následují kraje Plzeňský (29,3 %) a Karlovarský (29,2 %).

Incidence zhoubného novotvaru průdušek, průdušnice a plic podle pohlaví a okresů (průměr let 2012–2016)

Případy incidence zhoubného novotvaru průdušek, průdušnice a plic na 100 000 obyvatel stejného pohlaví průměru let 2012–2016 byly mapovány v rámci celé republiky u mužů v četnějším množství než u žen jak je zřetelné z kartogramů výše.

Více jak 100 mužských případů incidence zhoubného novotvaru průdušek, průdušnice a plic na 100 000 obyvatel bylo zaznamenáno v okresech Tachov (116,2), Rokycany (109,9), Klatovy (104,3), Domažlice (101,3) a Plzeň-sever (100,9). V případě žen jsou incidence tohoto zhoubného novotvaru v jednotlivých okresech Plzeňského kraje podstatně nižší, o 50,4 % až 61,3 % méně případů než u mužů. Méně než 50 ženských případů incidence zhoubného novotvaru průdušek, průdušnice a plic na 100 000 obyvatel bylo registrováno v okresech Klatovy (34,6), Plzeň-sever (38,9), Plzeň-jih (39,1), Rokycany (41,7) a Plzeň-město (41,7).

Dočasná pracovní neschopnost

Základním ukazatelem, ke kterému se vztahují údaje o pracovní neschopnosti, je ukazatel průměrného počtu nemocensky pojištěných osob. Ukazatel udává průměrný počet osob, které jsou povinně či dobrovolně nemocensky pojištěné podle zákona o nemocenském pojištění.

Průměrný počet osob nemocensky pojištěných představoval v Plzeňském kraji 227 868 osob, z toho větší podíl tvořili muži (52,6 %), kteří jsou považováni převážně za živitele rodin, přestože podíl žen na celkovém počtu obyvatel v kraji byl vyšší. Průměrný počet mužů nemocensky pojištěných byl v kraji 119 790, tedy více o 5,1 % než průměrný počet žen nemocensky pojištěných (108 048). Vzhledem k počtu obyvatel připadá průměrný počet osob nemocensky pojištěných nejvíce do okresu Plzeň-město, kde je počet mužů (57 400) vyšší o 6,3 % než počet žen (50 623). V ostatních okresech Plzeňského kraje je podle tohoto ukazatele průměrný počet mužů vždy vyšší než u žen, výjimkou je okres Plzeň-jih, kde průměrný počet žen nemocensky pojištěných (11 229) je vyšší o 7,0 % než průměrný počet mužů (9 764).

Celkem průměrný počet osob nemocensky pojištěných v ČR registroval 4 732 737 osob (podíl mužů 50,5 %, podíl žen 49,5 %). V Plzeňském kraji se muži podílí 5,0 % a ženy 4,6 % na republikovém průměrném počtu osob nemocensky pojištěných dle pohlaví. Z mezikrajského porovnání průměrného počtu osob je patrné, že nejvyšší podíl mužů (25,8 %) a žen (27,8 %) je situováno v kraji Hl. město Praha, následují kraj Jihomoravský (podíl mužů 10,7 %, podíl žen 10,6 %) a Moravskoslezský (podíl mužů 10,6 %, podíl žen 9,7 %).

Dočasná pracovní neschopnost pro nemoc a úraz podle okresů v roce 2018

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

Kraj, okresy	Průměrný počet osob nemocensky pojištěných	Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti				Průměrný denní stav dočasné práce neschopných celkem v osobách
		celkem	v tom pro			
			nemoc	pracovní úrazy	ostatní úrazy	
Muži						
Plzeňský kraj	119 790	4,27	3,37	0,27	0,64	5 120
Domažlice	9 241	4,44	3,33	0,38	0,74	410
Klatovy	12 033	4,95	3,70	0,42	0,83	595
Plzeň-město	57 400	3,66	2,90	0,21	0,55	2 099
Plzeň-jih	9 764	4,38	3,41	0,30	0,67	428
Plzeň-sever	10 383	4,58	3,63	0,32	0,64	475
Rokycany	10 188	5,42	4,51	0,29	0,62	552
Tachov	10 782	5,18	4,17	0,27	0,75	559
Ženy						
Plzeňský kraj	108 078	5,47	4,93	0,13	0,42	5 916
Domažlice	8 006	5,27	4,68	0,12	0,47	422
Klatovy	11 842	5,79	5,14	0,16	0,49	686
Plzeň-město	50 623	4,61	4,14	0,11	0,36	2 335
Plzeň-jih	11 229	6,43	5,85	0,12	0,47	722
Plzeň-sever	8 723	6,22	5,68	0,13	0,41	543
Rokycany	7 688	6,79	6,10	0,20	0,49	522
Tachov	9 968	6,89	6,27	0,15	0,47	687

Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti je nejkompexnějším ukazatelem statistiky pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz. Zohledňuje jak celkový počet případů pracovní neschopnosti (jak často lidé do pracovní neschopnosti nastupují), tak i průměrné trvání jednoho případu pracovní neschopnosti (jak dlouho v pracovní neschopnosti setrvávají). Ukazatel udává, kolik ze 100 pojištěnců je průměrně každý den v pracovní neschopnosti pro nemoc či úraz.

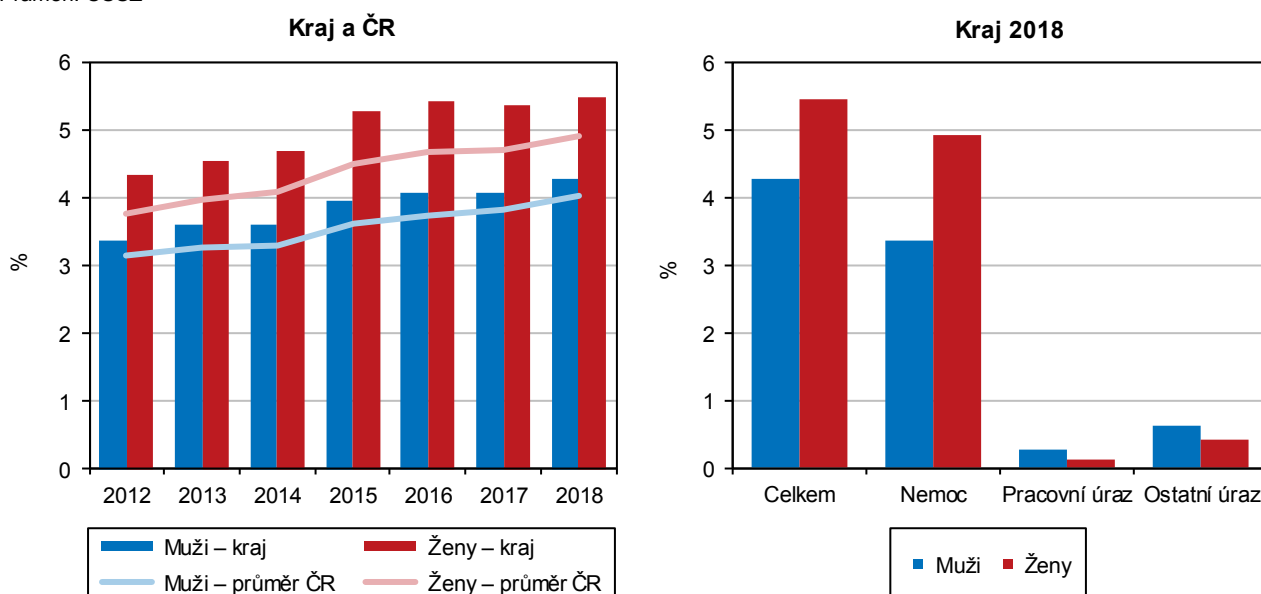

Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti v Plzeňském kraji se pohybuje ve sledované časové řadě (2012–2018) nad průměrnými republikovými hodnotami. V roce 2018 představovala hodnota tohoto ukazatele v kraji ve srovnání s Českou republikou u mužů 4,27 % (průměr ČR 4,04 %), u žen 5,47 % (průměr ČR 4,91 %). Nejnižší průměrné procento dočasné práce neschopných podle pohlaví bylo evidováno v okrese Plzeň-město, u mužů 3,66 %, u žen více o necelé jedno procento (4,61 %). V ostatních okresech Plzeňského kraje se tento ukazatel pohybuje u mužů v rozmezí 4,38–5,42 %, u žen v rozmezí 5,27–6,89 %.

V roce 2018 kvůli dočasné pracovní neschopnosti způsobené nemocí nebo úrazem chybělo na pracovištích denně 11 036 nemocensky pojištěných osob, z toho nadpoloviční většinu představovaly ženy (53,6 %). Z důvodu nemoci bylo indisponováno 90,0 % žen a 78,8 % mužů v pracovní neschopnosti. Vyšší podíl žen na pracovní neschopnosti pro nemoc může souviset s mateřskou úlohou žen, u nichž mohou být důvodem pracovní neschopnosti komplikace a rizika v průběhu těhotenství a porodu. Kvůli pracovním úrazům bylo práce neschopných mužů 6,3 % a žen 2,4 %. Pro ostatní úrazy nemohlo pracovat 14,9 % práce neschopných mužů a 7,6 % žen.

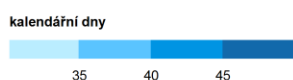
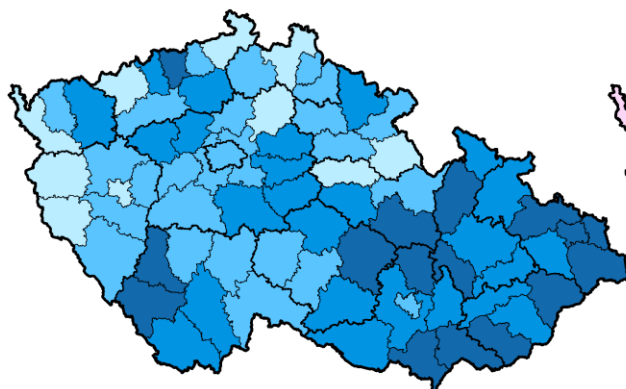
Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti podle pohlaví a důvodu v Plzeňském kraji

Pramen: ČSSZ

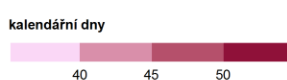
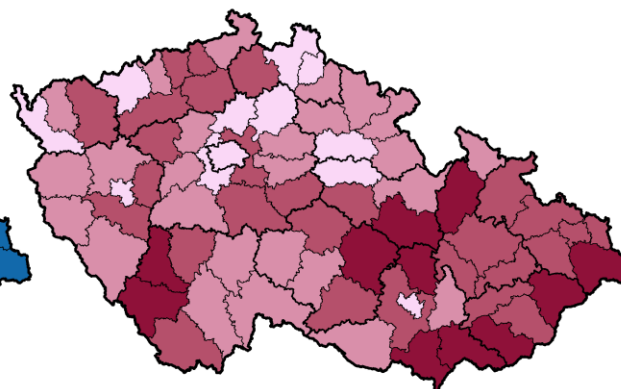

Průměrná doba trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti podle pohlaví a okresů v roce 2018

Muži

Ženy

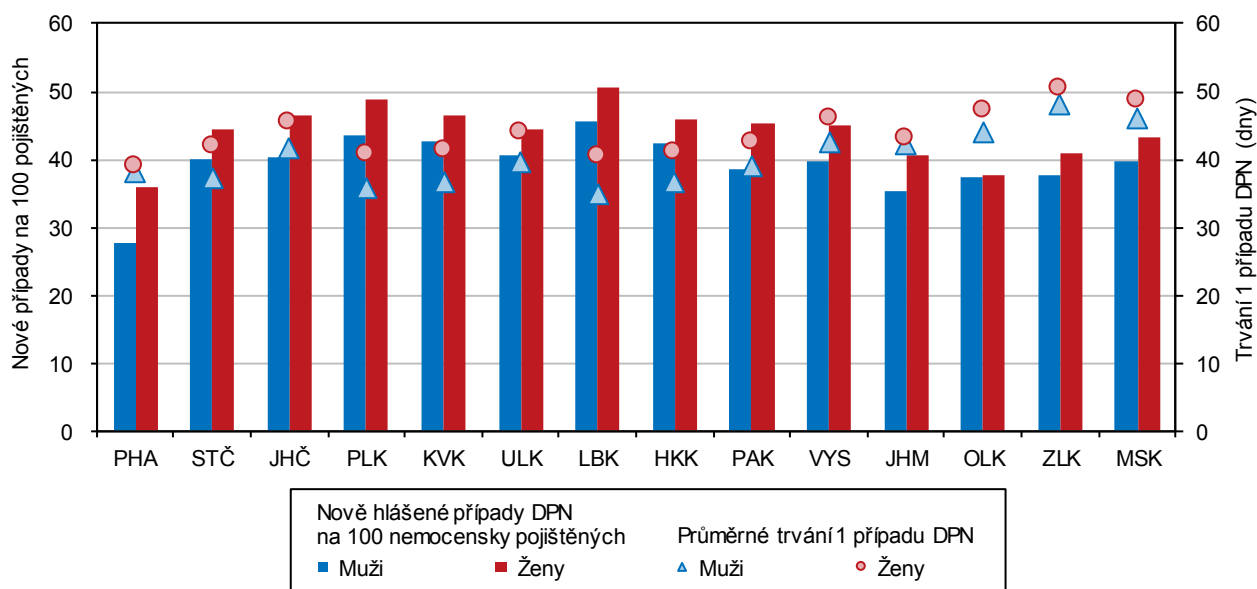
Zdroj: ČSÚ

Pro posouzení vývoje pracovní neschopnosti je podstatné vědět, jak často zaměstnanci do pracovní neschopnosti nastupují, ale i jak dlouho v pracovní neschopnosti zůstávají. **Počet nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti (DPN)** je ukazatel zahrnující nově hlášené případy dočasné pracovní neschopnosti ve sledovaném období na základě hlášení o vzniku pracovní neschopnosti nemocensky pojištěných osob. **Počet případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěnců** vyjadřuje počet nově hlášených případů pracovní neschopnosti, které připadají v průměru na 100 nemocensky pojištěných osob.

Do pracovní neschopnosti nastupovaly častěji ženy, na 100 nemocensky pojištěných bylo v Plzeňském kraji v dočasné pracovní neschopnosti 48,94 žen, což představuje 53,0 % v roce 2018. Muži se podíleli 47,0 % ze všech dočasných pracovních neschopností (43,46 případů DPN na 100 pojištěnců). Ve srovnání s Českou republikou byl Plzeňský kraj s druhým nejvyšším počtem nově hlášených případů dočasné práce neschopných mužů i žen, po kraji Libereckém (ženy – 50,64 případů DPN, muži – 45,68 případů DPN). Nejméně pracovníků nastoupilo do dočasné pracovní neschopnosti v kraji Hl. město Praha, přičemž ženy se podílely 56,3 % (35,79 případů DPN na 100 pojištěnců) a muži 43,7 % (27,82 případů DPN na 100 pojištěnců).

Dočasná pracovní neschopnost (DPN) pro nemoc a úraz podle pohlaví a krajů v roce 2018

Pramen: ČSSZ

Z hlediska vývoje pracovní neschopnosti je neméně důležité zjištění, jak často zaměstnanci do pracovní neschopnosti nastupují, ale i to, jak dlouho v pracovní neschopnosti zůstávají. Ukazatel **průměrné délky trvání pracovní neschopnosti ve dnech** vyjadřuje, kolik kalendářních dnů pracovní neschopnosti v průměru připadá na jeden nově hlášený případ pracovní neschopnosti.

Ženy strávily v dočasné pracovní neschopnosti v Plzeňském kraji celkem 40,83 dnů v průměru, což je o 4,93 dny více než muži (35,89 dnů) v roce 2018. Lze konstatovat, že ženy nastupují do pracovní neschopnosti a zůstávají v pracovní neschopnosti déle než muži. To může souviset nejen s tím, že ženy zůstávají práce neschopné kvůli rizikům spojených s těhotenstvím a porodem a rizikům gynekologických a mamologických onemocnění, tak i s vyšší průměrné hrubé měsíční mzdy ženy, jež je nižší než u mužů. Když porovnáme průměrnou délku trvání práce neschopných zaměstnanců mezi jednotlivými kraji, v Plzeňském kraji ženy i muži zůstávají podstatně kratší dobu v pracovní neschopnosti než v ostatních krajích. V krajích Hl. město Praha (39,10 dnů), Libereckém (40,48) a následně Plzeňském (40,83) zůstávají ženy nejkratší dobu v dočasné pracovní neschopnosti. Naopak nejdéle setrvávají ženy práce neschopné ve Zlínském kraji, a to více o 11,27 dnů v porovnání s Hl. městem Praha. V Plzeňském kraji jsou muži v průměru práce neschopní po dobu 35,89 dnů, z mezikrajského porovnání se jedná o druhou nejnižší dobu

trvání dočasné pracovní neschopnosti, po kraji Libereckém (34,78 dnů). Tak jako ženy, i muži zůstávají nejdéle v dočasné pracovní neschopnosti ve Zlínském kraji, více o 13,29 dnů ve srovnání s krajem Libereckým. Obecně mohou tato čísla hovořit o tom, že v krajích, kde zaměstnanci dosáhnou na vyšší průměrnou hrubou mzdu, zůstávají ženy a muži kratší dobu v dočasné pracovní neschopnosti než v krajích, kde si zaměstnanci vydělávají méně.